

149910 - Kendisi adına zekât ve ölen babasının adına da sadaka-i câriye olması niyetiyle malını fakirlere vermesi câiz midir?

Soru

Benim sorum sadaka-i câriye hakkındadır:

Babam -Allah ona ve müslümanların ölülerine rahmet etsin- hayatta iken malının zekâtını fakirlere verdiğini biliyorsam, sevâbı babama ulaşan sadaka-i câriye olması, aynı zamanda da malımın zekâtı olması niyetiyle tanıdığım o fakirlere aynı miktarı vermem câiz midir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Başkasının adına sadaka vermek (tasadduk etmek) câizdir. Bu, ister sadaka-i câriye olsun, isterse normal sadaka olsun, farketmez. Sadaka-i câriye; aslı kalıcı olan, fakat geliri ve ürününden faydalanılan vakıftır.

Örneğin insanın, fakirlerin ikâmet edecekleri veya kirasından faydalanacakları bir evi satın alıp vakfetmesi veya okunması için Kur'an-ı Kerim ve faydalı kitaplar satın alıp vakfetmesi veya bir câmi veya mescit yaptırması veyahut da bir kuyu kazdırması (açtırması) ve suyundan insanların içmesi gibi. Bunlar, sadaka-i câriyedir.

Bir fakire yemek veya para vermeye gelince, bu, normal sadakadır, sadaka-i câriye değildir. Fakat her iki sadakada da hayır vardır.

Nitekim Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

[إِنَّ أَبِي مَاتَ وَتَرَكَ مَالًا وَلَمْ يُوصِ، فَهَلْ يُكْفَرُ عَنْهُ أَنْ أَتَصَدَّقَ عَنْهُ؟ قَالَ: نَعَمْ.] [رواه مسلم]

"Babam öldü, geriye mal da bıraktı. Fakat vasiyette bulunmadı, onun için tasaddukta bulunsam, bu onun günahlarına keffâret olur mu? diye sordu.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

-Evet, (olur)."[1]

Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre bir adam, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e şöyle sordu:

[إِنْ أُمَّيَ افْتُلِتَتْ نَفْسُهَا، وَإِنِّي أَظُنُّهَا لَوْ تَكَلَّمْتَ تَصَدَّقْتَ، فَلِي أَجْرٌ أَنْ أَتَصَدَّقَ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ.] [رواه مسلم]

"Annem ansızın vefat etti. Eğer konuşmaya fırsat bulsaydı, tasaddukta bulunurdu.

Onun için tasaddukta bulunsam, bana da ecir var mıdır? Diye sordu.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

-Evet (onun için tasadduk et)."[2]

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- hadisin şerhinde şöyle demiştir:

"Bu hadis, ölünün adına tasaddukta bulunmanın câiz ve müstehap olduğuna, sadakanın sevabının ölüye ulaşacağına ve ona fayda vereceğine, ayrıca sadaka veren kimseye de fayda vereceğine delâlet etmektedir. Müslümanlar, bütün bu konularda icma etmişlerdir."

Bu konuda (122361) nolu sorunun cevabına bakabilirsiniz.

Buna göre, babanızın adına malınızdan sadaka vermenizde (tasadduk etmenizde) bir sakınca yoktur. Bu sadaka, ister sadaka-i câriye olsun, isterse normal sadaka olsun, farketmez. Fakat bu, malınızın zekâtının yerine geçmez. İkisini cem etmeniz, (sadaka ve zekât niyetiyle vermeniz) doğru değildir. Çünkü zekât, verilmesi gereken bir farîzadır ve insanın sadece kendisi adına geçerli olan, aynı anda başkası adına geçerli olmayan bir farzdır. Sadakaya gelince o bir nâfiledir. İnsanın sadakanın sevâbını, kendisi ile başkası arasında ortak etmesi câizdir.

Örneğin sadakanın sevâbının yarısını kendisine, diğer yarısını da başkasına ortak etmesi gibi. Nitekim İmam Ahmed -Allah ona rahmet etsin- böyle zikretmiştir.

İbn-i Kayyim -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bunun sebebi şudur:Şüphesiz sevâp onun mülküdür. Onun hepsini başkasına hediye edebilir (bağışlayabilir). Bir kısmını da başkasına hediye edebilir (bağışlayabilir). Örneğin bu sevâbını dört kişiye taksim ederse, herkes dörtte bir sevâp elde etmiş olur. Sevâbın dörtte birini başkasına hediye eder de geriye kalanı kendisine bırakırsa, bu da câizdir. Tıpkı başkasına hediye etmesi gibi..."[3]

Sözün özü şudur:

Malınızın zekâtını çıkarmanız ve onu, kendiniz veya babanız adına tasadduk niyetiyle değil de malınızın zekâtı niyetiyle hak edenlere vermeniz gerekir.

Ardından malınızın bir kısmını babanızın adına sadaka olarak vermeniz (tasadduk etmeniz) müstehaptır.

Babanızın hayatta iken kendilerine zekât verdiği kimselere malınızın zekâtını vermeniz, babanızın iyilikte bulunduğu kimselere sizin de iyilikte bulunmanız sayıldığı için, övgüye değer, güzel bir davranıştır. Böylelikle babanızın yokluğunu aratmamış, hem babanıza, hem de size duâ etmeye devam etmiş olurlar. Aynı şekilde sadakadan onlara pay verirsiniz, aynı şeyi yapmış olursunuz.

Allah Teâlâ'dan size yardım etmesini, iyilik, ihsan ve hayırda sizi muvaffak kılmasını niyaz ederiz.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

[1] Müslim, hadis no: 1630

[2] Müslim, hadis no: 1004

[3] İbn-i Kayyim, "Ruh", s:132